

Nederlandse organisatie voor
internationale samenwerking
in het hoger onderwijs

Landen-
module

nuffic

Noorwegen

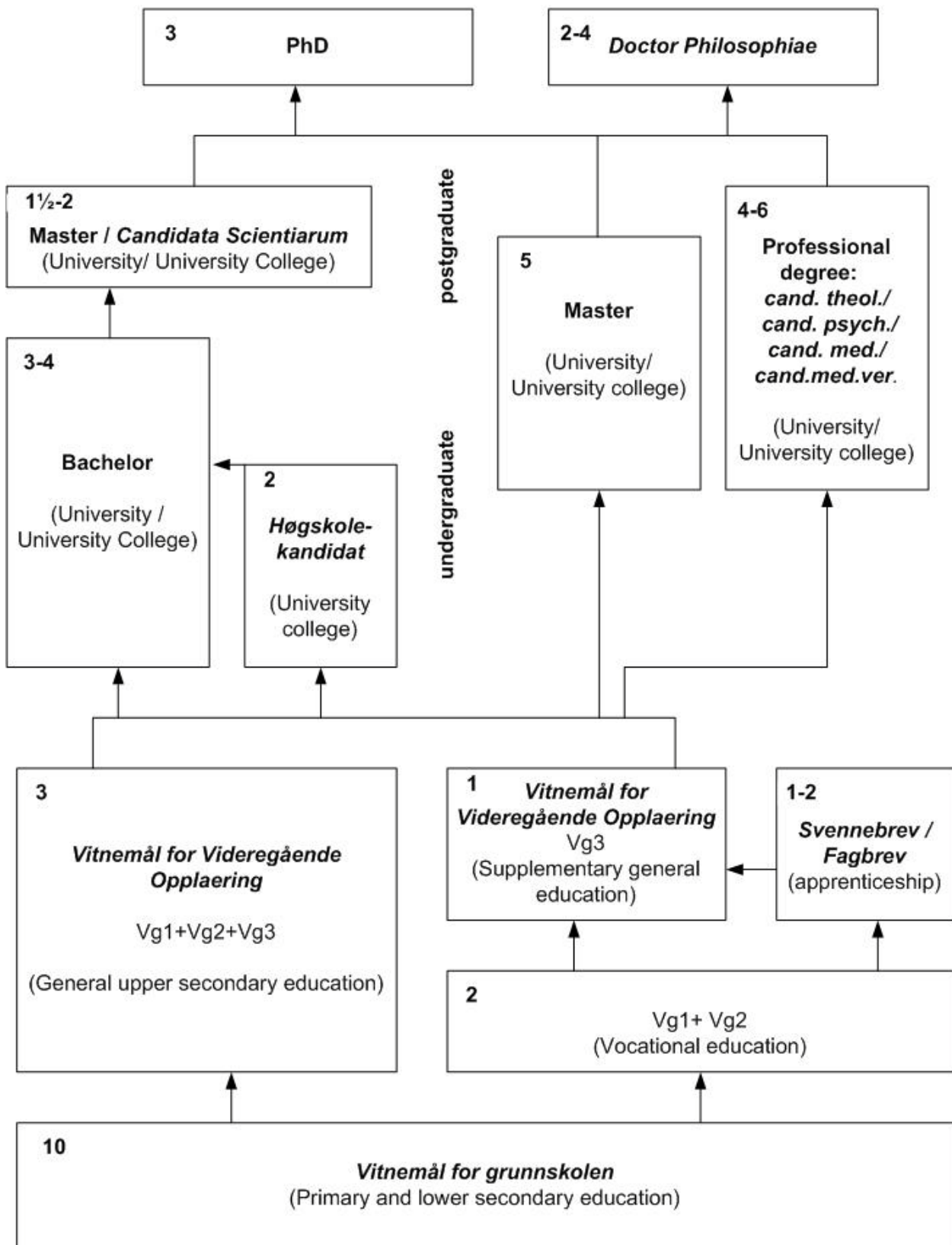
Waardering van buitenlandse
getuigschriften in Nederland

Informatie over de structuur van het onderwijsstelsel van Noorwegen en de waardering van getuigschriften uit Noorwegen met het oog op toelating tot en inpassing in opleidingen in het Nederlandse hoger onderwijs.

Afdeling Onderwijsvergelijking
2012 Nuffic, Den Haag

Onderwijssysteem Noorwegen

-Klik op de kleine kaders voor een voorbeeld van het diploma-

Waarderingstabel

In onderstaand schema is aan de linkerkant het buitenlandse diploma opgenomen. Het rechter gedeelte geeft de Nederlandse waardering weer met de overeenkomstige niveaus in het Nederlandse en Europese raamwerk.

Buitenlands diploma	Nederlandse waardering en NLQF niveau		EQF niveau
<i>Svennebrev (Journeyman's certificate) of Fagbrev (Trade certificate)</i>	mbo-diploma (kwalificatieniveau 3 of 4)	3/4	3/4
<u>Vitnemål for Videregående Skole</u>	vwo- of havo-diploma	4/5	4/5
<i>Høgskolekandidat (university college)</i>	meestal 2 jaar hbo of Associate Degree	5	5
<u>Bachelor's degree</u> (universiteit, <i>university college</i> of gespecialiseerd wetenschappelijk instituut)	graad van bachelor in het wo of hbo	6	6
<u>Master's degree</u> (universiteit, <i>university college</i> of gespecialiseerd wetenschappelijk instituut)	graad van master in het wo of hbo	7	7
<u>Candidatus</u> met vermelding van studierichting	graad van master in het wo	7	7

NB

- het betreft hier een globaal advies waaraan geen rechten kunnen worden ontleend.
- NLQF = Nederlands kwalificatieraamwerk. EQF = Europees kwalificatieraamwerk.
- informatie over de Nederlandse waarderingen is beschikbaar in de landenmodule Nederland. Zie: www.nuffic.nl/international-organizations/docs/diploma-recognition/country-modules/country-module-netherlands.pdf
- de uitspraken over buitenlandse opleidingen op vmbo- en mbo-niveau worden afgegeven door SBB, de stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven.

Inleiding

Noorwegen is een parlementaire constitutionele monarchie. Het land is onderverdeeld in negentien provincies en enkele honderden gemeenten.

Het Noorse onderwijssysteem is via nationale wetgeving geregeld. Het *Kunnskapsdepartementet* (ministerie van Onderwijs en Onderzoek) is verantwoordelijk voor alle onderwijsniveaus, inclusief het kleuteronderwijs (leeftijdsgroep tot 5 jaar). De staat is verantwoordelijk voor de formulering van het onderwijsbeleid en bepaalt in grote lijnen de onderwijskaders. De gemeentelijke en streekautoriteiten zien erop toe dat de door overheid vastgestelde richtlijnen en eindtermen worden gehaald. De verantwoordelijkheid voor het inrichten van onderwijsprogramma's binnen het hoger onderwijs is grotendeels gedelegeerd aan de hoger onderwijsinstellingen zelf. De verantwoordelijkheid voor de kwaliteitsbewaking binnen het hoger onderwijs ligt bij de *Norwegian Agency for Quality Assurance in Education (NOKUT)*.

Het Noorse hoger onderwijs heeft in de afgelopen 20 jaar (1998-2005) grootschalige hervormingen doorgemaakt als resultaat van het Bolognaproces. Als onderdeel van de *Quality Reform*, geïmplementeerd vanaf 2003-2004, zijn belangrijke veranderingen in het onderwijssysteem gerealiseerd. Er werd een nieuw puntensysteem gebaseerd op het ECTS-systeem geïntroduceerd, een nieuw systeem van graden ingevoerd en een nieuw beoordelingssysteem gehanteerd. Het hoger onderwijssysteem werd gedecentraliseerd, er kwam toenemende autonomie op instellingsniveau. *NOKUT* werd opgericht als onafhankelijk orgaan verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking. Om uitval te verminderen en tijdige afronding van de opleiding te stimuleren werd een *follow-up* plan ontwikkeld voor schoolverlaters en studenten. Ook werd er meer nadruk gelegd op internationalisering als een middel om de kwaliteit van het Noorse hoger onderwijs te verbeteren.

Het onderwijs is verplicht voor de leeftijdscategorie van 6 tot 16 jaar. De voertaal in het onderwijs is het Noors. Het Sami, de taal van de Sami minderheid, kan als tweede taal worden gekozen. In het Sami district, in het noorden van Noorwegen, wordt ook onderwijs in het Sami genoten. In het hoger onderwijs wordt een toenemend aantal opleidingen in het Engels aangeboden, vooral op master's niveau.

Het academisch jaar in Noorwegen duurt 10 maanden en loopt van augustus tot half juni.

Basis- en voortgezet onderwijs

Noorwegen kent 10 jaar verplicht onderwijs (*grunnskole*), dat in Nederlandse termen het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs omvat. Het basisonderwijs wordt gevolgd aan de *barneskole* (klas 1-7, leeftijdscategorie 6 tot 13 jaar), het lager voortgezet onderwijs aan de *ungdomsskole* (klas 8-10, leeftijdscategorie 13 tot 16 jaar). De *grunnskole* wordt afgesloten met het *Vitnemål for grunnskolen*.

De bovenbouw van het voortgezet onderwijs in Noorwegen kent geen differentiatie naar schoolsoort zoals in Nederland. In 1974 is een unitair systeem ingevoerd voor de 3-jarige bovenbouw, dat zowel algemeen vormende als beroepsvormende programma's omvat. Het onderwijs aan de bovenbouw wordt gevolgd aan de *videregående skole*.

Leerlingen van de bovenbouw kunnen kiezen uit twaalf nationale onderwijsprogramma's. Drie van deze programma's zijn voornamelijk gericht op algemene vorming en voorbereiding op universitair onderwijs. De overige negen programma's zijn meer beroepsvormend van aard en bevatten meer beroepsgerichte dan academische vakken.

De twaalf onderwijsprogramma's zijn:

Algemeen/ academisch vormend:

Programme for Specialisation in General Studies
Programme for Sports and Physical Education
Programme for Music, Dance and Drama

Beroepsvormend:

Programme for Building and Construction
Programme for Design, Arts and Crafts
Programme for Electricity and Electronics
Programme for Health and Social Care
Programme for Media and Communication
Programme for Agriculture, Fishing and Forestry
Programme for Restaurant and Food Processing
Programme for Service and Transport
Programme for Technical and Industrial Production

Binnen de twaalf programma's zijn er tien studierichtingen die kwalificeren voor verdere studie binnen het hoger onderwijs, namelijk: *Natural Science and Mathematics Studies*; *Social Studies and Economic Studies*; *Language Studies*; *Sports and Physical Education Studies*; *Music Studies*; *Drama Studies*; *Design, Arts and Crafts Studies*; *Agriculture, Fishing and Forestry Studies* en *Media and Communication Studies*. De eerste drie richtingen kunnen worden gevolgd als specialisatie binnen het algemeen vormende *Programme for Specialisation in General Studies*. De laatste drie maken deel uit van de gelijknamige beroepsvormende programma's.

Het onderwijs aan de 3-jarige bovenbouw vindt plaats op drie niveaus: *Vg1*, *Vg2* en *Vg3* (waarbij *Vg1* voor het eerste jaar en *Vg3* voor het derde jaar staat).

Na afronding van het eerste jaar hebben leerlingen de mogelijkheid om, in aanvulling op hun richtingsvakken, te kiezen voor een natuurwetenschappelijke of een sociaal-wetenschappelijke oriëntatie. De natuurwetenschappelijke oriëntatie (*realfag*) bestaat uit de vakken biologie, natuur-, wis- en scheikunde. De sociaal-wetenschappelijke oriëntatie (*samfunnsfag*) omvat de vakken maatschappijleer, talen en economie. De keuze voor exacte dan wel maatschappelijke vakken hoeft niet samen te hangen met het studieprogramma of de richting. Zo kan een leerling binnen het studiekader *Social and Economic Studies* of *Language Studies* kiezen voor exacte vakken als aanvulling op de richtingsvakken.

De negen beroepsvormende programma's bestaan uit een gemeenschappelijk eerste jaar, waarna de leerling zich specialiseert in een bepaald beroep of ambacht door in het tweede (en eventueel derde) jaar te kiezen uit verschillende vakken. Verplichte vakken binnen de beroepsvormende programma's zijn Noors, Engels, sociale wetenschap, natuurwetenschap en lichamelijke oefening.

Leerlingen worden het hele jaar door getoetst op hun kennis. Aan het eind van elk jaar worden er afsluitende examens afgelegd. De examens worden mondeling, schriftelijk of in de praktijk afgelegd. Overgang naar een volgend niveau geschiedt op basis van schoolprestaties. Aan het einde van het derde en laatste jaar wordt er, in aanvulling op de afsluitende schoolexamens, op nationaal niveau eindexamen afgelegd. Dit gebeurt meestal in 4 vakken maar is afhankelijk van het gevolgde programma.

De 3-jarige bovenbouw binnen een algemeen vormende/academische richting wordt afgesloten met het *Vitnemål for Videregående Skole (Secondary School Certificate)*. Met het behalen van dit getuigschrift is er, ongeacht het gevolgde programma, voldaan aan de algemene voorwaarden voor toelating tot het Noorse hoger onderwijs.

Het niveau van het *Vitnemål for Videregående Skole (Secondary School Certificate)* is vergelijkbaar met dat van een vwo-diploma of havo-diploma, afhankelijk van de omvang van de beroepsvormende component.

De beroepsvormende variant leidt na 2 jaar bovenbouw gevolgd door 1 tot 2 jaar praktijktraining in het bedrijfsleven, vaak in combinatie met onderwijs op school, tot het *Fagbrev (Trade certificate)* of het *Svennebrev (Journeyman's certificate)*, afhankelijk van de richting.

Het niveau van het *Fagbrev (Trade certificate)* of *Svennebrev (Journeyman's certificate)* is vergelijkbaar met dat van een mbo-diploma op kwalificatieniveau 3 of 4, afhankelijk van opleidingsduur en richting.

Voor leerlingen die beroepsvormend onderwijs hebben gevolgd en de niveaus *Vg1 + Vg2* hebben afgerond, bestaat de mogelijkheid om middels een 1-jarig aanvullend algemeen vormend programma algemene toelating te krijgen tot het hoger onderwijs.

Alternatieve vormen van onderwijs

Naast, en vaak in aanvulling op, het reguliere onderwijs kent Noorwegen een goed ontwikkeld systeem van volwassenenonderwijs. Binnen het volwassenenonderwijs worden programma's op primair, secundair en postsecundair niveau aangeboden, die erkend worden door de overheid. De doelgroep voor dit type onderwijs zijn personen die onvoldoende primair en lager secundair onderwijs hebben genoten en personen boven de 25 jaar die het hoger secundair onderwijs niet hebben voltooid.

Noorwegen kent een aantal privéscholen voor algemeen vormend voortgezet onderwijs. Voorbeelden hiervan zijn de Christelijke scholen en de *Rudolf Steinerskolen* (in Nederland bekend als Waldorfscholen), die gebaseerd zijn op antroposofische opvattingen. Zowel het volwassenenonderwijs als het onderwijs aan onafhankelijke scholen wordt erkend en (gedeeltelijk) gesubsidieerd door de Noorse overheid. Voltooiing van voortgezet onderwijs aan dergelijke onderwijstypen biedt toelating tot het hoger onderwijs, mits voldaan is aan de algemene toelatingseisen.

De *folk high schools* bieden niet-academische opleidingen van verschillende duur aan. Deze instellingen zijn niet bevoegd tot het verlenen van graden, ook worden er geen examens afgelegd. De scholen zijn aangesloten bij onafhankelijke instanties of stichtingen, vaak van religieuze of levensbeschouwelijke aard.

Afstandsonderwijs is een populaire optie voor personen die behoefte hebben aan een flexibele manier van leren. Instellingen die afstandsonderwijs aanbieden kunnen in aanmerking komen voor overheidssubsidie. De aangeboden cursussen variëren van hobbycursussen tot cursussen die tot kwalificaties op tertiair niveau leiden. De meerderheid van de cursisten volgt cursussen op hoger secundair of tertiair niveau.

Toelating tot hoger onderwijs

Toelating tot het hoger onderwijs wordt door de overheid bepaald. Voor veel studies geldt dat toelating competitief is, daar de interesse in bepaalde opleidingen vaak het aanbod overstijgt.

In Noorwegen wordt onderscheid gemaakt tussen algemene toegangseisen (*generell studiekompetanse*) en specifieke toelatingseisen (*spesielle opptakskrav*) met betrekking tot de toelating tot het hoger onderwijs.

Algemene toegangseisen

Om te voldoen aan de algemene eisen voor toegang tot het hoger onderwijs geldt dat men de 3-jarige bovenbouw van het voortgezet onderwijs moet hebben afgerond, ongeacht de richting, óf in het bezit moet zijn van een erkende beroepskwalificatie (*trade of journeyman's certificate*).

Inbegrepen in, of in aanvulling hierop, moet er in bepaalde vakken een specifiek niveau zijn bereikt, uitgedrukt in het aantal uren gedurende 3 jaren (*årstimer*). Het gaat daarbij om de volgende algemeen vormende vakken: Noors (393 *årstimer*), Engels (140 *årstimer*), wiskunde (224 *årstimer*), natuurwetenschap (140 *årstimer*), geschiedenis (140 *årstimer*) en sociale wetenschap (84 *årstimer*).

Leerlingen die 2 jaar beroepsvormend hoger voortgezet onderwijs hebben gevolgd (*Vg1 + Vg2*) hebben de mogelijkheid om middels een 1-jarig aanvullend programma (bestaande uit de vakken Noors, wiskunde, natuurwetenschap, Engels en geschiedenis) in aanmerking te komen voor algemene toegang tot het hoger onderwijs. Personen van 23 jaar en ouder kunnen eveneens in aanmerking komen voor toegang tot het hoger onderwijs, indien ze ten minste 5 jaar *full-time* werkervaring en/of onderwijs hebben genoten. Bovendien geldt er sinds 2001 dat personen die ouder zijn dan 25 jaar toegang kunnen krijgen tot het hoger onderwijs op basis van elders verworven competenties (*realkompetanse*).

Aanvullende toelatingseisen

Naar gelang de gewenste opleiding kunnen er door de betreffende universiteit of *university college* aanvullende eisen aan de kandidaat-student worden gesteld. Aanvullende eisen worden geformuleerd in termen van vakcodes: de naam van het vak, eventueel gevolgd door het profiel en het aantal jaren dat het vak gevolgd moet zijn. Bij de formulering van aanvullende eisen speelt ook het onderscheid tussen vakken die als *realfag (R)* (natuurwetenschappelijke oriëntatie) en vakken die als *samfunnsfag (S)* (sociaal-wetenschappelijke oriëntatie) zijn bestudeerd een rol.

Hoger onderwijs

Het Noorse hoger onderwijs wordt aangeboden door universiteiten, gespecialiseerde wetenschappelijke instituten, *university colleges* en instellingen met geaccrediteerde opleidingen.

Noorwegen kent op dit moment zeven staatsuniversiteiten. Daarnaast zijn er momenteel negen gespecialiseerde instituten, *vitenskapelige høgskoler* genaamd, die onderwijs op universitair niveau aanbieden. Deze instituten bieden opleidingen op master- en PhD-niveau aan in de richtingen architectuur, theologie, bedrijfswetenschappen, sportwetenschappen of diergeneeskunde.

Naast de universiteiten en gespecialiseerde wetenschappelijke instituten, zijn er momenteel 35 *høgskoler* (ook wel *university colleges* genoemd), die hoofdzakelijk 3-jarige beroepsgerichte bachelorprogramma's aanbieden, onder meer in de richtingen verpleegkunde, sociaal werk, communicatiewetenschap en bouwkunde. Daarnaast bieden deze instellingen ook programma's van kortere en langere duur aan (1-5 jaar), zoals lerarenopleidingen en economisch-administratieve opleidingen. Verscheidene *university colleges* bieden ook opleidingen op masterniveau aan; een select aantal is bovendien bevoegd tot het uitreiken van doctorsgraden. Onder de *høgskoler* (*university colleges*) vallen ook de twee *kunsthøgskoler* (*academies of the arts*), de *Politihøgskolen* (*Norwegian Police University College*) en de *Military colleges*.

Het hoger onderwijs in Noorwegen kent geen uitgesproken onderscheid in niveau tussen instellingen voor wetenschappelijk onderwijs en instellingen voor beroepsgericht onderwijs. Dit blijkt onder meer uit het feit dat de algemene toelatingseisen voor alle typen van hoger onderwijsinstellingen hetzelfde zijn. Bovendien wordt er ook aan de *university colleges* wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd. Sommige *university colleges* zijn bevoegd tot het uitreiken van de PhD-grad. Desalniettemin worden traditionele wetenschappelijke programma's en promotietrajecten voornamelijk gevolgd aan de universiteiten en de gespecialiseerde universitaire instituten. De *university colleges* en overige instellingen voor hoger onderwijs bieden voornamelijk meer op de praktijk gerichte programma's aan.

University colleges en *vitenskapelige høgskoler* kunnen de status van volwaardige universiteit aanvragen bij de overheid. Voormalige *university colleges* die in de afgelopen 5 jaar de status van universiteit hebben gekregen zijn de *University of Stavanger* (2005) en de *University of Agder* (2007). Een voormalig gespecialiseerd universitair instituut dat de status van universiteit heeft gekregen is de *Norwegian University of Life Sciences* (2005).

Voor het hoger onderwijs aan openbare instellingen hoeft geen lesgeld te worden betaald, wel dient er elk jaar een financiële bijdrage te worden geleverd voor studentenvoorzieningen. Voor hoger onderwijs aan privéscholen kan wel lesgeld worden gevraagd.

Universitair en hoger beroepsgericht onderwijs

Het gradensysteem binnen het Noorse hoger onderwijs is, als onderdeel van het Bologna proces, volledig geherstructureerd in 2002-2003. De basistructuur van het huidige gradensysteem volgt het *3+2+3 model*, hetgeen staat voor een 3-jarige bacheloropleiding, een 2-jarige masteropleiding en een 3-jarig promotietraject. Daarnaast worden er nog altijd traditionele opleidingen aangeboden die uit een lange cyclus van 4 tot 6 jaar bestaan. Ook bestaan er *undergraduate* programma's met een relatief korte duur.

In het huidige systeem worden de volgende kwalificaties aangeboden:

Høgskolekandidat

Deze traditionele graad wordt nog steeds uitgereikt door *university colleges* bij de afronding van een, doorgaans beroepsgericht, 2-jarig *undergraduate* programma. Met deze graad kan men instromen in het derde jaar van een bachelorprogramma.

Het niveau van de *Høgskolekandidat*-graad is vergelijkbaar met 2 jaar hbo of met een Associate Degree.

Bachelor

Bacheloropleidingen worden aangeboden door universiteiten, *university colleges*, gespecialiseerde wetenschappelijke instituten en instituten met geaccrediteerde programma's. Sinds de invoering van het *3+2+3 model* duren bacheloropleidingen doorgaans 3 jaar (180 ECTS). Een uitzondering vormen de 4-jarige lerarenopleidingen, aangeboden door de *university colleges*. Noorse (bachelor)graden refereren doorgaans naar het betreffende studiegebied (bijvoorbeeld Bachelor in Verpleegkunde, Bachelor in Biologie). In tegenstelling tot de universiteiten bieden de *university colleges* vaak beroepsgerichte bachelorprogramma's aan.

Het niveau van de Bachelor behaald aan een universiteit, gespecialiseerd wetenschappelijk instituut, *university college* of instituut met geaccrediteerde programma's is vergelijkbaar met dat van een bachelorgraad in het wo of hbo, afhankelijk van de studierichting.

Master

Masteropleidingen duren sinds de invoering van de bachelor-masterstructuur in 2002-2003 doorgaans 2 jaar (120 ECTS). Net als de bachelorgraden, verwijzen Noorse mastergraden eveneens naar het studiegebied (bijvoorbeeld Master in Educatie). Door sommige hoger onderwijsinstellingen wordt de graad van Master of Science (MSc) uitgereikt. Masteropleidingen omvatten doorgaans een zelfstandig uitgevoerd onderzoek en scriptie van 30 ECTS. Deze opleidingen worden aangeboden door de universiteiten, de gespecialiseerde wetenschappelijk instituten, de instituten met geaccrediteerde programma's en in toenemende mate ook door de *university colleges*. Laatstgenoemde instellingen bieden voornamelijk praktisch geïntegreerde masteropleidingen. Er bestaan naast de nieuwe 2-jarige masteropleidingen ook een aantal masteropleidingen van 1½ jaar. Daarnaast bestaan er geïntegreerde masteropleidingen met een duur van 5 jaar, bijvoorbeeld in de richtingen tandheelkunde en farmacie en opleidingen tot leraar voortgezet onderwijs.

Het niveau van de Master behaald aan een universiteit, gespecialiseerd wetenschappelijk instituut, *university college* of instituut met geaccrediteerde programma's is vergelijkbaar met dat van een mastergraad in het wo of hbo, afhankelijk van de studierichting.

Candidatus (professionele graad)

Naast de 1½ - tot 2-jarige masteropleidingen en de 5-jarige geïntegreerde masteropleidingen bestaan er ook professionele opleidingen met een studieduur van 5,5 tot 6 jaar. Dit is het geval bij de studierichtingen theologie, psychologie en (dier)geneeskunde. Afronding van een dergelijk geïntegreerd traject leidt tot de professionele graad van *candidatus* met vermelding van de studierichting, afgekort *cand. theol./psych./med./med. vet.* De term 'professionele' opleiding wordt hier gebruikt om een opleiding aan te duiden die tot het beroep van medicus, psycholoog of theoloog leidt en moet niet verward worden met een beroepsgerichte opleiding zoals aangeboden in het Nederlandse hoger beroepsonderwijs (hbo).

Het niveau van de professionele graad van *Candidatus* met vermelding van de studierichting (...*theologiae/psychologiae, medicinae...*) (Master) is vergelijkbaar met dat van een mastergraad in het wo.

Ph.D.

Het promotietraject duurt in Noorwegen 3 jaar na het behalen van de master- of *candidatus*-graad. Het PhD traject bestaat uit het volgen van onderwijs op het gebied van onderzoeksvaardigheden, het schrijven en in het openbaar verdedigen van een proefschrift.

De traditionele Noorse graad *doctor philosophiae (dr. Phil)* wordt verleend op basis van een goedgekeurd wetenschappelijk proefschrift, twee goedgekeurde hoorcolleges (waarvan één over een zelfgekozen onderwerp en één over een vastgesteld onderwerp) en een verdediging in het openbaar. Deze graad kan ook worden verleend aan kandidaten die geen formele onderzoekstraining hebben doorlopen.

Beoordelingssystemen

In de bovenbouw van het algemeen vormend voortgezet onderwijs wordt een cijfersysteem gehanteerd van 1 tot 6, waarbij 6 staat voor een uitstekend resultaat en 1 voor een onvoldoende.

In cijfers	Omschrijving
6	Uitstekend
5	Zeer goed
4	Goed
3	Redelijk
2	Net voldoende
1	Onvoldoende

De studielast wordt aangegeven in termen van studie-uren (*timer*). Termen die op de cijferlijst van het middelbare schooldiploma (*Vitnemål for den Videregående Skole*) voorkomen zijn:

'*Deltatt*' staat voor 'gevolgd' (de student heeft deelgenomen aan de cursus).

'*Bestått*' betekent 'geslaagd'.

'*Ikke Bestått*' betekent 'niet geslaagd'.

Verder staat de letter *S* voor schriftelijk examen, de letter *M* voor mondeling examen en de letter *P* voor praktijkexamen.

Binnen het hoger onderwijs werd in 2003 het graden- en beoordelingssysteem hervormd in lijn met het Bolognaproces. Sindsdien wordt in het hoger onderwijs het ECTS-systeem gehanteerd.

Vóór de invoering van het ECTS-systeem gold een puntensysteem waarbij 20 punten (*vekttail*) gelijk stonden aan één jaar studie, oftewel 60 ECTS. In het nieuwe systeem, dat van de *studiepoeng*, staan 60 *studiepoeng* gelijk aan 60 ECTS.

Studieresultaten binnen het Noorse hoger onderwijs worden sinds 2003-2004 weergegeven door middel van een *grading scale* van A tot F, waarbij A de hoogste score is en F een onvoldoende is. Bij sommige examens wordt het resultaat uitgedrukt in termen van geslaagd/gezakt.

Letter grade	Omschrijving
A	Uitstekend
B	Zeer goed
C	Goed
D	Redelijk
E	Net voldoende
F	Onvoldoende

Nadere informatie over het ECTS systeem is beschikbaar in de ECTS gebruikershandleiding van de Europese Commissie: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/ects/guide_en.pdf.

Bolognaproces

Sinds 2002-2003 is de bachelor-masterstructuur ingevoerd binnen het Noorse hoger onderwijs. Daarnaast bleven de traditionele graden van *høgskolekandidat* en *candidatus* gehandhaafd. Nadere informatie over de implementatie van het bachelor-mastersysteem in Noorwegen is te vinden op de officiële website van de Europese Hoger Onderwijsruimte (EHEA): www.ehea.info/country-details.aspx?countryId=35.

Kwalificatieraamwerken

Noorwegen is begonnen met het ontwikkelen van een nationaal kwalificatieraamwerk (*Nasjonalt kvalifikasjons-rammeverk voor livsangaering, NKR*). Inspanningen om het Noorse onderwijssysteem te koppelen aan het EQF zouden begin 2012 voltooid moeten zijn.

Meer informatie (alleen in het Noors beschikbaar) over de ontwikkeling van het *NKR Qualification Framework* is te vinden op de *NKR* webpagina van de website van het *Kunnskapsdepartementet* (Noorse ministerie van Onderwijs en Onderzoek):

www.regjeringen.no/en/dep/kd/tema/livs-lang-laring/nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk.html?id=601327

Kwaliteitszorg en accreditatie

In Noorwegen is *NOKUT, Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen* (*Norwegian Agency for Quality Assurance in Education*) verantwoordelijk voor het uitvoeren van het systeem van kwaliteitszorg en accreditatie in het hoger onderwijs en tertiair beroepsgericht onderwijs.

Het Noorse onderwijs kent een universitaire en een non-universitaire sector. De universitaire sector bestaat uit de universiteiten en de gespecialiseerde wetenschappelijke instituten (*vitenskapelige høyskoler*). De non-universitaire sector omvat de *university colleges* en de non-universitaire instellingen met geaccrediteerde programma's. Het onderscheid tussen deze twee sectoren is voornamelijk gerelateerd aan het al dan niet hebben van autonomie met betrekking tot accreditatie.

Universitaire sector

Instellingen binnen de universitaire sector (universiteiten en gespecialiseerde wetenschappelijke instituten) zijn autonoom met betrekking tot de accreditatie van de eigen studieprogramma's. Deze instellingen zijn geautoriseerd om nieuwe onderwijsprogramma's te ontwikkelen op alle niveaus (bachelor, master, PhD), zonder een aanvraag in te dienen bij een extern accrediterend orgaan. De programma's worden wel onderworpen aan een interne kwaliteitscontrole. Dit wordt ook wel aangeduid met de term institutionele accreditatie.

Non-universitaire sector

De *university colleges* (*statlige og private høyskoler*) kennen ook een bepaald recht tot accreditatie van de eigen programma's, maar niet op alle onderwijsniveaus. Deze instellingen zijn gemachtigd om hun eigen bacheloropleidingen te ontwikkelen, maar voor de ontwikkeling van nieuwe masteropleidingen en PhD-opleidingen moet er een aanvraag voor externe accreditatie worden ingediend bij *NOKUT*. Instellingen met geaccrediteerde programma's moeten voor de ontwikkeling van alle nieuwe onderwijsprogramma's een aanvraag indienen bij *NOKUT*.

Om te achterhalen of een bepaald masterprogramma, aangeboden door een *university college*, geaccrediteerd is, kan de volgende website geraadpleegd worden: www.nokut.no/no/Norsk-utdanning/Universitet-og-hogskole/Akkreditering-av-studietilbud/Akkrediterede-studietilbud/ (deze website is alleen in het Noors beschikbaar). U kiest nu de naam van de onderwijsinstelling uit de *drop down list* en klikt op *Søk*. Hierop zal een lijst met geaccrediteerde masterprogramma's, aangeboden door deze instelling, verschijnen.

Internationale verdragen

Noorwegen heeft de Lissabon Conventie in 1997 ondertekend en in 1999 geratificeerd.

Noorwegen heeft in 2004 de *Reykjavik Declaration* ondertekend, een overeenkomst tussen de Scandinavische landen met betrekking tot wederzijdse erkenning op het gebied van onderwijs.

Adressen

www.nokut.no

Website van *NOKUT, Norwegian Agency for Quality Assurance in Education*, met een gedetailleerde beschrijving van het Noorse accreditatiesysteem. *NOKUT* is tevens de Noorse ENIC/NARIC, de instantie verantwoordelijk voor de evaluatie van buitenlandse hoger onderwijskwalificaties.

www.regjeringen.no/en/dep/kd.html?id=586

Website van het Noorse ministerie van Onderwijs en Onderzoek.

www.samordnaopptak.no/info/english/

Website van de *University and Colleges Admission Service*, met actuele informatie over de nadere toelatingseisen tot het Noorse hoger onderwijs.

www.s-bb.nl

Website van SBB, de stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven.

Diploma supplement

Sinds 2005 zijn Noorse hoger onderwijsinstellingen verplicht om het Diploma Supplement af te geven.

Nadere informatie over het Diploma Supplement is beschikbaar op de website van de Europese Commissie: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc1239_en.htm

Samenstelling dossier

In Noorwegen is het gebruikelijk dat onderwijsinstellingen op secundair en tertiair niveau documenten verstrekken in zowel het Engels als het Noors. Met name voor het hoger onderwijs is het aanbevolen dat de documenten in beide talen worden overgelegd.

Lijst van hoger onderwijsinstellingen

www.nokut.no/no/Norsk-utdanning/Universitet-og-hogskole/Akkreditering/Akkrediterte-institusjonar/
Website van *NOKUT* met een overzicht van erkende hoger onderwijsinstellingen.

Vitnemål Videregående Opplæring

- KLIK OP HET DIPLOMA OM WEER TERUG TE GAAN NAAR HET ONDERWIJSSYSTEEM -

VITNEMÅL VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

Navn:

har i 2006 bestått 3-årig videregående opplæring som omfatter

Fødselsnummer: **210587 27692**

i studieretning for

A001 grunnkurs

A002 videregående kurs I allmenne fag I

A004 videregående kurs II allmenne fag
og har oppnådd generell studiekompetanse

allmenne, økonomiske og administrative fag

allmenne, økonomiske og administrative fag

allmenne, økonomiske og administrative fag

Omfang	Kode	Fag	Standpunkt- karakter	Eksamens- karakter	Eks- form	År	Merknader
5	VG1200	Engelsk	6-SEKS	-----		V04	
5	VG1330	Matematikk 1MX	5-FEM	-----		V04	
5	VG1400	Naturfag	6-SEKS	-----		V04	
2	VG2500	Samfunnslære	5-FEM	-----		V05	
14	VG4000	Norsk hovedmål, skriftlig (BM)	6-SEKS	5-FEM	S	V06	
--	VG4001	Norsk sidemål, skriftlig (NN)	6-SEKS	5-FEM	S	V06	
--	VG4005	Norsk muntlig	5-FEM	-----		V06	
4	VG4600	Nyere historie	5-FEM	-----		V06	
3	VF4700	Religion og etikk	5-FEM	-----		V06	
6	VF4900	Kroppspøving	5-FEM	-----		V06	
4	VT1010	Tysk B-språk 1	-----	-----		V04	Karakter føres ikke
4	VT1020	Tysk B-språk 2	5-FEM	3-TRE	S	V05	
5	AA1010	Økonomi og info.-behandling	5-FEM	-----		V04	
2	AA2010	Geografi	5-FEM	-----		V05	
3	AA2020	Eldre historie	5-FEM	-----		V05	
5	AA6078	2 Engelsk 1+2	5-FEM	-----		V05	
5	AA6082	3 Engelsk A, skriftlig	6-SEKS	5-FEM	S	V06	Fordypning
--	AA6086	3 Engelsk A, muntlig	5-FEM	-----		V06	
3	AA6230	Kjemi (2KJ)	4-FIRE	-----		V05	
5	AA6267	Biologi (3BI)	5-FEM	-----		V06	
--	AA6268	Biologi (3BI), muntlig	-----	6-SEKS	M	V06	Fordypning
5	AA6290	Samfunnskunnskap (3SK-B)	6-SEKS	-----		V06	
5	AA6514	Matematikk 2MX	5-FEM	-----		V05	

Sum omfang: 90 Orden og atferd: God

Fravær 1.år: 26 dager 13 timer 2.år: 15 dager 14 timer 3.år: 11 dager 17 timer

Vitnemålet kan, dersom søkeren er 21 år eller yngre, legges til grunn for opptak innenfor primærvitnemålskvoten, jf. § 2-2 i forskrift om rangering av søkere ved opptak til grunnutdanninger ved universiteter og høyskoler.

974557088

Ved kopiering må begge sider tas med.

Sted og dato: Ulset, 23.06.06

Skole: U. Pihl videregående skole

Rektor: Oddveig Saglum

Oddveig Saglum

Formulæret er godkjent av Utdannings- og forskningsdepartementet.

HØGSKOLEN I SØR-TRØNDELAG

VITNEMÅL

Født: 6.2.1981

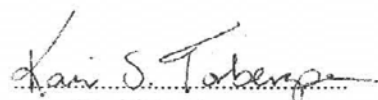
Har i vårsemesteret 2005 fullført
3-årig

BACHELOR I BIOINGENIØRFAG

Kandidaten har gjennomført studiet i samsvar med gjeldende rammeplan for bioingeniørutdanning, fastsatt av Kirke-, Utdannings- og Forskningsdepartementet 15. januar 1998.

Trondheim, 17. juni 2005

Hilde Gade
dekan

Kari S. Torbergsen
programansvarlig

UNIVERSITETET I AGDER

NAVN

FØDT

24.05.1987

HAR FULLFØRT UTDANNING SOM GIR GRADEN

**BACHELOR I IT OG
INFORMASJONSSYSTEMER**

STED

KRISTIANSAND

REKTOR

TORUNN LAUVDAL

DATO

23. JUNI 2010

STUDIEADMINISTRASJONEN

Anne Foss

N T N U

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for naturvitenskap og teknologi

tildeler

født 06.07.1976

graden

candidata scientiarum

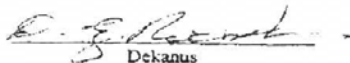
Graden er oppnådd i vårsemesteret 2003

med hovedfag i BIOTEKNOLOGI
Studieretning: Molekylærbiologi, botanisk retning

Tittel på hovedfagsoppgaven:

Uracil levels and uracil-excising activity in murine tissues
from wild type and uracil-DNA glycosylase deficient mice

Trondheim 15. mai 2003

Dekanus

Fakultetsdirektør

Vitnemål for Videregående Opplaering

-
- diploma bovenbouw algemeen vormend voortgezet onderwijs
 - biedt in eigen land toegang tot het gehele hoger onderwijs
-

Dit getuigschrift is in Nederlandse termen vergelijkbaar met een vwo- of met een havo-diploma, afhankelijk van de omvang van de beroepsvormende component.

NB het betreft een globaal advies waaraan geen rechten kunnen worden ontleend

Bachelor's degree

-
- 1^e cyclus diploma hoger onderwijs (EHEA – Qualifications Framework)
 - biedt in eigen land toegang tot de masteropleiding
 - heeft doorgaans een nominale studieduur van 3 jaar

Dit getuigschrift is in Nederlandse termen vergelijkbaar met de graad van bachelor in het wetenschappelijk onderwijs of in het hoger beroepsonderwijs, afhankelijk van de studierichting.

NB het betreft een globaal advies waaraan geen rechten kunnen worden ontleend

Master's degree

-
- 2^e cyclus diploma hoger onderwijs (EHEA – Qualifications Framework)
 - biedt in eigen land toegang tot het promotietraject
 - heeft doorgaans een nominale studieduur van 2 jaar

Dit getuigschrift is in Nederlandse termen vergelijkbaar met de graad van master in het wetenschappelijk onderwijs of in het hoger beroepsonderwijs, afhankelijk van de studierichting.

NB het betreft een globaal advies waaraan geen rechten kunnen worden ontleend

Getuigschrift - Noorwegen

Candidatus

- 2^e cyclus diploma hoger onderwijs (EHEA – Qualifications Framework)
 - biedt in eigen land toegang tot het promotietraject
 - heeft een nominale studieduur van 5 jaar
-

Dit getuigschrift is in Nederlandse termen vergelijkbaar met de graad van master in het wetenschappelijk onderwijs.

NB het betreft een globaal advies waaraan geen rechten kunnen worden ontleend